

cum præcisione, id est, melius esse consilia simul cum præceptis servare, quam sola præcepta. Unde ipsa consilia ad hoc ordinantur, ut præcepta faciliter observentur, de qua re videri potest D. Thomas, Opusc. 17, c. 6. Vel intelligendum est respectu diversorum et inæqualium operum: sic enim opus consilii sæpe est melius quam opus præceptum, licet non sit tam necessarium. Tamen respectu ejusdem operis boni, præceptum auget bonitatem, quantum est de se.

15. *Ad secundum.* — Ad secundum negatur minor; nam, cæteris paribus, honestas religionis addita actui sine dubio auget moralem valorem ejus. Ad exemplum autem de jureamento, imprimis non est omnino eadem ratio, quia opus, quod sub juramento promittitur, non ita ordinatur ad cultum Dei, sicut opus quod per votum promittitur, ut tractatu præcedenti tactum est. Dico vero ulterius, si opus fiat ex speciali reverentia juramenti, et ad illud implendum, ex hac parte etiam augeri meritum, si in aliis sit æqualitas.

16. *Ad tertium.* — Ad tertium de diminutione libertatis, negamus, votum, propriè locando, minuere libertatem, quatenus consistit in indifferentia operandi, quia solum inducit obligationem; obligatio autem non inducit necessitatem repugnantem prædictæ indifferentiæ, quia ipsa obligatio cum perfecta indifferentia impletur. Et licet obligatio magis moveat, tamen quia tota illa motio est ex parte objecti, et non determinat potentiam, non minuit proprie libertatem. Ac denique aliunde ex parte objecti auget voluntarium, quod multum confert ad meritum. Addo etiam, ex voto nasci occasionem novi usus libertatis, quia homo libere vult non solum actum jejuniū exercere, verbi gratia, sed etiam fidelitatem et religionem ad Deum. Et præterea semper potest homo, si velit, habere hanc voluntatem quasi reflexam ita faciendo quod promisit, ut etiam faceret, quamvis non promisisset, atque ita semper potest habere omnem usum libertatis.

17. *Expositio D. Thomæ ad locum Prosperi.* — *Germanior explicatio ad locum Prosperi.* — Ad Prospérum respondet D. Thomas, d. art. 6, ad 4, illum fuisse locutum de necessitate coactionis, quia statim subjungit: *Ne jam non devoti, sed inviti, rem voluntariam faciamus.* Huic vero expositioni obstat, quia Prosper aperte loqui videtur de necessitate voluntarie assumpta, ut patet ex illis verbis: *Ut non nos necessitati subdamus; at in necessitate coactio-*

nis subdimur potius ab alio, quia provenit ab extrinseco; necessitati autem voti nos ipsi nos submittimus. Item quia in toto discursu capituli probare conatur, eam necessitatem posse minuere charitatem, et ideo non esse a nobis amplectendam, quæ ratio, et totus discursus in coactionis necessitate locum non habet. Considerandum ergo est, Prosperum non loqui de quolibet opere virtutis, ejusque necessitate, sed specialiter de abstinentia et jejunio, quæ sunt ex bonis et officiis mediocribus, quæ aliquando propter majora bona intermitte debent. Rursus adverto, Prosperi mentem non fuisse consulere ut jejunium nunquam sub necessitate vel obligatione constituatur, sive per votum, sive per superioris præceptum; nam constat hoc aliquando utile esse, nec in hoc potuit Prosper dubitare. Consuluit ergo ut hæc necessitas jejuniū non temere neque indiscretè assumatur, ne forte occurrente rationabili causa frangendi jejunium, *jam non devoti, sed inviti*, illud servemus. Et fortasse vult non ita esse pro lege sumendum, ut nec propter fraternalm charitatem, vel aliam similem intermitendum putetur: *Quia jam tunc (inquit) abstinentia non est virtus dicenda, sed virtus;* et cætera, quæ prosequitur in hoc sensu, facilia sunt.

CAPUT XVIII.

UTRUM VOTUM SIT PER SE EXPETENDUM ET EXPEDIENS?

1. *Gravis error Armachani circa voti utilitatem.* — Hæc quæstio partim ad perfectionem voti magis declarandam pertinet, et ad consummandam quæstionem an sit votum utile, in primo capite inchoatam, est necessaria; et usque ad hunc locum dilata est, quia ejus resolutio ex omnibus hactenus tractatis pendet. Armachanus, ergo, ut Wald. supra refert, sicut male sensit de perfectione voti, ita graviter circa ejus utilitatem erravit. Dixit enim votum æquiparari juramento, cuius usus per se non expedit, et ideo frequentia ejus non consultur, sed potius abstinentia et raritas suadetur, solumque in casu necessitatis vel magnæ utilitatis permittitur. Ita ergo ille de voto sentiebat. Quia sicut docemur, ut sermo noster sit: *Est, est, non, non, quod amplius est, a malo est,* ita quoad voluntatem et affectum doceatur, ut sit voluntas et affectus noster, *Est, est, non, non, id est, simplex et purum propositum, sine obligatione ad Deum.* Et potest

hæc proportio suaderi, quia etiam juramentum est actus religionis, et nihilominus propter periculum non expedit propter se fieri aut expeti, et consultur simpliciter ut non fiat, utique propter se, seu non sine magna causa vel necessitate. Sed non minus periculi est in usu vovendi, quia facile promittitur, et difficile impletur, et ita occasione votorum frequenter multiplicantur et augmentur peccata; ergo eadem ratione non est votum per se expetendum, nec consulendum. Et confirmatur, quia magis expedit vitare grave periculum peccandi mortaliter, quam augmentum meriti, quod ex voto potest provenire; sed illud periculum frequens est et grave; ergo.

2. *Evasio.* — Dices, hoc periculum non nasci ex voto, sed ex hominis malitia aut fralitate. At prefecto parum hoc refert, si in re ipsa inest periculum in voto, quod sine illo non esset; undecumque enim nascatur tale periculum, si commode vitari potest et sine detimento, vitandum est, sicut de scandalo passivo dici solet, illud vitandum esse, si commode potest, sive hoc sit ex præcepto, sive ex consilio charitatis; quodecumque enim horum sufficit ut dicamus hoc esse magis expediens. Rursus non satisfaciet qui dixerit, hoc periculum non esse morale, eo quod multi servant vota emissa, absque peccato mortali; nam de rebus moralibus judicandum est juxta ea quæ frequentius accidunt, et inde accipere debent absolutam denominationem; sed frequentius in hominibus contingit, ut facile frangant promissionem Deo factam; ergo simpliciter judicandum est hoc non expedire. Confirmatur primo, quia non expedit homini minuere libertatem suam circa boni operationem; sed votum, inducendo necessitatem et obligationem, minuit libertatem; ergo. Confirmatur secundo, ex illo Pauli, 1 ad Cor. 7: *Non ut laqueum vobis injiciam, quasi dicat: Consulo continentiam, non votum, ne laqueum vobis injiciam.*

3. *Quibus titulis votum sit expediens.* — Præsolutione adverto, dupli titulo vel ratione posse intelligi votum esse expediens, scilicet, vel propter se et suam perfectionem, vel propter utilitatem ad alia bona consequenda, et a fortiori propter utramque rationem, si simul conjungantur. In secundo sensu, scilicet, de utilitate, videtur tractare hanc quæstionem D. Thomas, d. q., art. 4, et ita exponit Cajet. ibi. Oportetque advertere dupliceiter dici aliquid utile, scilicet, vel ut purum medium ad finem, vel ut formam per se convenientem

subjecto tanquam aptum operandi principium, sicut visus vel habitus potest dici utilis homini, quæ ratio utilis non excludit rationem honesti et boni per se amabilis, ac convenientis naturæ rationali, ut constat in exemplis adductis, et de sanitate, lumine, et aliis formis, que sunt propter suam operationem, et nihilominus sunt per se convenientia et expetibilia. Omnibus ergo his modis de voto tractari potest an expedit. Possumusque loqui de voto in generali, et secundum se, quod ad doctrinam pertinet, vel in particulari applicando votum ad talem personam, vel ad talem materiam, quod magis pertinet ad prudentiam.

4. *Prima assertio, votum esse per se honestum et expetibile, et ad vitæ perfectionem expediens.* — Dico ergo primo: votum ita est secundum se honestum, et per se appetibile, et ad perfectionem vitæ expediens, ut simpliciter cadat sub consilium. Hanc assertionem intendit D. Thomas in d. art. 4, et existimo esse certam de fide. Primo, quia Scriptura hortatur ad vovendum, ut Psalm. 75: *Vovete et reddite.* Ubi Augustinus et alii notant primum esse consilii, secundum necessitatis; et similia loca sunt Levit. 17, Num. 6 et 10, Denter. 12 et 23. Et inter opera perfecti cultus divini futuri in lege gratiae vota ponuntur Isai. 19; supponitur etiam 1 Timoth. 5. Sumi etiam potest ex consilio castitatis, prout a Christo ponitur, Matth. 19: *Sunt eunuchi, qui se castaverunt propter regnum cælorum,* utique per votum castitatis, quo potestas liceat nubendi auferitur; et de illis subdit: *Qui potest capere capiat.* Excitans ad id præstandum, et laudans facientem, ut ibi notant Chrysostomus, et expositores: Hieron., lib. 1 cont. Jovin; August., de Sanctis Virgin., c. 24; Fulgent., lib. de Fid. ad Petr., c. 3, in fine.

5. Secundo probatur ex Patribus, August., dict. Psalmo 75: *Non sitis pigri ad vovendum; non enim viribus vestris implebitis;* et Psalmo 131: *Qui te hortatur ut voveas, ipse adjuvat ut reddas;* Hilario, in Psalmo 64, in principio: *Deo vovenda sunt contemptus corporis, castitatis custodia, jejunii temperantia, atque ideo ait: Et tibi reddetur votum in Jerusalem.* Optime Fulgent., lib. de Fid. ad Pet., capite terito, in fin., ait: *Tunc unusquisque regnum cælorum possidebit, si obliviscens quæ retro sunt et in anteriora extendens se ipsum, secundum quod in Psalmis dicitur: Vovete, et reddite, quod scit esse licitum, et ad profectum melioris vitæ pertinere cognoscit, et libenter voveat, et celeriter reddat.* Chrysost.,

Hom. in Ps. 49, circa id : *Redde Altissimo vota tua : Tu (inquit) sive promittas elemosynam, sive vitam pudicam, sive aliquid aliud tale, ad id exsolvendum festina.* Ubi supponit optimum esse hæc promittere, et necessarium esse exsolvare. Simili modo, in id Psal. 115 : *Vota mea Domino reddam : Vota (inquit) hic dicit promissa et pollicitationem ; in his enim ærumnis ad Deum confugiebat, et se debitorem Deo constituebat, etc.* Hoc ergo commendat tanquam optimum consilium. Atque ad eumdem modum loquitur de voto jejunandi Tertullianus, lib. adversus Psychicos, c. 9, in fin., et c. 11, addit, talia vota Deo placere, utique non alia ratione, nisi quia per se convenientia sunt et utilia. Possumus hic addere exempla votantium in tempore legis naturæ, scriptæ, et gratiæ, etiam Christi, et Apostolorum; sed hæc in lib. 3 reservamus : omitto etiam quæ de votis castitatis, paupertatis et obedientiae tradunt Patres, quia de illis infra suis locis ex professo tractandum est.

6. *Probatur assertio rationibus.* — Tertio, est evidens illa ratio, qua utitur D. Thomas in d. art. 4. Quia per votum firmatur voluntas in bono, in quo et magna honestas et summa utilitas cernitur; ergo votum saltem propter hunc effectum est maxime appetibile, ac pertinens ad opera consilii. Confirmatur primo, quia status religionis sub consilium cadit, ut est de fide certum, et infra ostendetur, estque per se honestus et utilis ad perfectionem; sed ille status votis constitutus, seu firmatus; ergo. Confirmatur secundo, quia votum est de meliori bono; sed votum vovendi, quale est votum religionis, est optimum votum; ergo et ipsum vovere est de melioribus bonis, atque adeo ex operibus consilii, et per se expedientibus. Confirmatur tertio, quia ex voto honestissimæ utilitates comparantur. Prima, quia per illud homo liberaliter se ostendit erga creatorem suum, illi offerendo se vel sua, modo quodam stabili et firme; secunda: per hunc actum maxime colit Deum, honorando illum, vel gratias agendo, vel se illi submittendo; tertia: votum ipsum suo modo est principium meliorum operum, ut capite præcedenti ostensum est; quarta: votum est etiam ratio saepius, frequentius ac certius bene operandi; ergo per se loquendo talis actus per se appetendus et expediens est.

7. Quarto, potest hoc specialiter ostendi contra Armachanum ex comparatione voti ad juramentum. In qua primum argumentari possumus ab auctoritate negativa; nam cum in ve-

teri lege fere eisdem locis et verbis præcipiamur Deo reddere juramenta et vota, Christus Dominus de solis juramentis declarationem adhibuit, prohibens jurare, utique per se, et sine aliqua causa urgente, et consulens nunquam jurare, quoad fieri possit; at de votis nullam limitationem posuit, sed potius consulendo perfectionis viam, vel expresse, vel virtute vota consuluit; ergo signum est non esse idem judicium de votis quod de juramentis ferendum. Deinde id constat ex proprio fine utriusque actus: nam juramentum per se primo est ad confirmandam humanam veritatem, unde non ordinatur ad cultum, nisi supposita ejus necessitate ad alium finem; votum autem per se primo est propter cultum divinum, et nullam aliam priorem rationem aut necessitatem exigit, præter eam quæ est firmandi voluntatem in proposito de meliori bono, vel in offerendo liberaliter Deo ipsam liberam voluntatem. Unde est etiam alia differentia, quod per juramentum veritas jurata per se non ordinatur in cultum Dei; per votum autem opus promissum cultui Dei dicatur, et religiosum efficitur. Et ideo juramentum per se non appetitur, vel expedit ex vi solius religionis; votum autem maxime. Ex quibus differentiis constat, juramentum non solum propter periculum, sed etiam ratione sue institutionis et naturæ, non esse tales actum, qui per se expediunt, votum autem ex vi intrinseci finis valde expedit. Addo etiam multo majus periculum inveniri in juramento propter majorem ejus frequentiam, pluresque occasionses, quia non solum in divinis, sed etiam in humanis negotiis adhibetur: votum autem rarius fit.

8. *Satisfit difficultati in oppositum.* — Unde ad difficultatem de periculo, recte ibi responsum est, ex voto nullum nasci morale periculum, quia sola obligatio recte operandi non constituit hominem in periculo. Alioquin, ut recte intulit Ambrosius, lib. de Viduis, prope finem: *Ergo nemo militet, ne aliquando vincatur ; nec pedis utatur obsequio, qui gradiendi periculum reformidat ; nec oculi intendat officio, qui concupiscentia timet lapsum.* Hoc ergo periculum, si prudentia in vovendo servetur, moraliter loquendo nullum est; cum autem absolute dicimus expediens esse vovere, loquimur (ut par est) servatis prudentiae legibus. Hæc autem prudentia non debet esse tantum secundum hominem, sed secundum Deum, ut non plus de humana fragilitate timeat, quam de divina virtute confidat. Unde Augustinus, dicto Psal. 75, cum dixisset: *Non sitis pigri ad*

vovendum , non enim viribus vestris implebitis, subiungit: Deficietis si de vobis presumitis ; si autem, de illo cui vovetis, votete, securi reddit ; et Psal. 131, prope initium: Nemo presumat viribus suis reddere quod voverit ; qui te hortatur ut roveas, ipse adjurat ut redas. Denique periculum voti per se nullum est, nisi periculum obligationis; hoc autem per se loquendo moraliter nullum est, alias nullum præceptum positivum deberet hominibus imponi. Imo, ut bene Waldens. argumentatur, nulla pacta essent inter homines ineunda, nulla fides danda, nec conjuges deberent se invicem obligare. Nam in omnibus obligationibus est periculum peccandi, si non impletantur; tamen periculum per se non oritur ex obligatione; idem ergo est de obligatione voti.

9. *Diluitur confirmatio.* — Ad confirmationem de diminutione libertatis, jam dictum est, capite præcedenti, votum non minuere libertatem indifferentiæ, licet minuat vel tollat libertatem ab obligatione. Privari autem habeat libertate propter Deum, valde meritorum est, et per se decens. Nam per promissionem vel contractum humanum, interdum homo se privat hac libertate; ergo et ipse potest honestissime et utilissime id facere propter Deum. Unde optime Augustinus dicta Epist. 45: *Non est, inquit, gratulabunda libertas qua sit, ut non debeatur quod cum lucro redditur.* Addit etiam D. Thom., dict. art. 4, ad 1, quod, sicut in Deo et Beatis necessitas non peccandi non est diminutio libertatis, ita participatio quædam ejus, quæ per votum habetur, non minuit perfectionem libertatis; unde de illa dixit Augustinus, ut supra retuli: *Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.* Et Wald. supra dixit, quod ligamento confirmationis in hierarchia caelesti correspondet sacramentum voti in hierarchia terrestri. Ubi hoc eruditæ et pie prosequitur, ostendens ex Scripturis, vinculum voluntatis, quod illam frænat et in officio continet, non esse contra libertatis perfectionem, imo ad magnum ejus auxilium pertinere. Unde non potest votum laqueus appellari, nec Paulus, 1 Corint. 7, cum dixit: *Non ut laqueum vobis injiciam , indicavit votum esse laqueum, quia potius inducit ad id quod honestum est, et facultatem præbet sine impedimento Dominum obsecrandi, ut significavit ibi D. Thomas; sed laqueum vocavit involuntariam necessitatem, quasi dixerit: Hæc consulendo dico, non cogendo, non enim laqueum vobis injicio, qualis esset*

involuntarium præceptum in tali materia; et idem dici poterit de voto, si ex metu vel simili coactione fiat, non vero quando fit plena voluntate et prudenti deliberatione.

10. *De prudentia servanda in vovendo.* — Unde dico secundo: licet votum de se expedit, in praxi et usu servanda est prudentia, ne in laqueum convertatur. Ideoque imprimis consideranda est conditio personæ voventis, potest enim esse varia. Aliando est apta ad usum voti, ita ut ex dispositione et inclinatione non possit timeri morale periculum, præter generalem mutabilitatem humanam; et tune ex illa parte nulla est difficultas quin votum expeditat, si aliunde impedimentum non occurrat, quod accidentarium est. Secundo, fieri potest ut homo habeat spem moraliter probabilem se frequentius observaturum votum, tamen cum eadem probabilitate timeat aliquando lapsurum, et tune imprimis licitum est vovere, quia illud periculum non est morale, neque in particulari, nec provenit ex voto. Addo etiam posse expedire, si, omnibus pensatis, major fructus speretur quam damnum timeatur, præsertim cum semper sperandum sit de divino auxilio, et in eo confidendum; quod si postea sequatur aliquis lapsus, est per accidens, et per poenitentiam potest remedium adhiberi. Tertio, fieri potest ut aliquis probabiliter timeat saepius voloratus votum, eique futurum potius in laqueum quam in subsidium; et tune tali personæ non expedit vovere, ut per se constat, et insinuavit Paulus, 1 ad Cor. 7, dicens: *Melius est nubere, quam uri.* Addit vero Rich., in 4, d. 38, art. 6, q. 1, neminem debere hoc præsumere aut judicare, nisi per certam experientiam id de se ipso cognoverit; quod videtur significasse Paulus, cum dixit: *Quod si non se continent, nubant.*

11. Ultimo consideranda est maxime materia voti, nam quo votum est de meliori et perfectiori, magis perpetuo, magisque universaliter bono, eo ex se melius est, magisque expediens; tamen eo ipso potest esse difficilior, et ideo contingere etiam saepius potest ut non expedit, propter indispositionem vel fragilitatem voventis. Nam ea vota, quæ ad unum actum ordinantur, quo peracto fuitur obligatio voti, raro habent aliquid periculi, nisi actus ipse talis sit, ut sit improportionatus voventi, et moralem impotentiam includat; tunc enim esset votum indiscretum, et ex hac parte non expediens. Quando vero votum ad plures actus refertur, qui in dis-

cursu temporis implendi sunt aut vitandi, tunc plures circumstantiae considerandae sunt, et quo tempus voti fuerit dinturnius, et major actum frequentia, aut in singulis vitandis aut faciendis major difficultas, eo major prudenter adhibenda est. Oportet autem advertere, licet contingat votum esse imprudenter factum, non satis esse ut ex se non obliget, licet inde justa causa dispensationis sumi possit, ut infra lib. 6 latius dicemus.

CAPUT XIX.

QUÆ SINT DIVISIONES VOTORUM EX PARTE IPSIUS ACTUS, SEU MODI VOVENDI, ET AN ALIQUA ILLARUM ESSENTIALIS SIT?

1. Ex dictis de substantia et essentia voti, colligere possumus nonnullas votorum divisiones, quas hic praemittere necesse est, saltem ut intelligentur termini quibus in discursu hujus materiae utendum est. Possunt autem in voto duo distingui: unum est actus ipse vovendi cum objecto suo formaliter, et aliis circumstantiis, quæ ex parte ipsius, seu in modo vovendi concurrere possunt; aliud est materia circa quam votum versatur, et ex utroque capite variae divisiones sumuntur. Tamen quia illæ, quæ sumuntur ex parte materiae, cognitionem ipsius materiae supponunt, ideo illæ commodius in fine libri sequentis trademus; hic alias, quæ ex priori capite sumuntur, breviter recensebimus.

2. *Prima divisio voti in commune et singulare, seu in necessarium et voluntarium.* — Primo ergo celebris est apud scholasticos cum Magistro, in 4, dist. 38, distinctio voti in commune et singulare, seu in necessarium et voluntarium, ut cum Hostiens. loquitur Palud. ibi, q. 2, n. 6 ut 8, et utrumque habet fundamentum in Augustin., in d. Psalm. 75: *Vovete, et reddite.* Est autem hæc divisio sumpta partim ex materia, partim ex actu vovendi: nam votum necessarium dicitur, quod est de præceptis, quæ sunt de necessitate salutis; et quia hæc communia sunt omnibus, ideo votum hoc commune dicitur. Votum autem, quod est de consiliis, dicitur voluntarium et singulare, quia paucorum est.

3. Sed hinc non satis distinguuntur illa duo membra, quia etiam votum omnino voluntarium et singulare potest fieri de præceptis, ut ostendam libro secundo, etclare sumitur ex eodem Augustino, d. Psalm 75; nam inter

propria vota, quæ a communibus distinguuntur, ponit votum castitatis conjugalis, cum tamen illud sit de materia necessaria et præcepti. Igitur propria ratio illius divisionis sumitur ex parte actus. Nam votum singulare ac voluntarium consistit in proprio actu promittendi, qui semper supererogationis est, in qua cumque materia versetur, prout hactenus explicuimus; votum autem commune seu necessarium non consistit in actu promittendi, sed in sola acceptatione præcepti cum proposito implendi illud, ut in libro 3, capit. 2, declarabimus. Et ideo talis actus non proprie, sed per analogiam quamdam votum dicitur; neque est actus proprius religionis, nec ejus speciale obligationem inducit, licet possit aggravare intra propriam speciem, sicut peccatum hominis christiani censetur gravius quam hominis infidelis, ut recte docuit D. Thomas, in 4, d. 38, q. 1, a. 2, quæstiunc. 1, et ibi Durand., Palud., Supplement. Gabr., et omnes; Sylv., *Votum*, 1, quæst. 5, ubi refert Archid., Raymum., et Hostiens., et plura infra in locis citatis dicemus. Quapropter hæc divisio non est de voto secundum rem, sed secundum vocem, et ideo prætermittenda est, quia hic solum agimus de voto proprio dicto, quod est promissio.

4. *Divisio, quæ potest fieri ex parte personæ cui fit votum.* — Secundo, dividi potest votum ex parte personæ cui fit; nam aliud fit Deo, aliud fieri potest personis creatis seu Sanctis, juxta dicta supra, c. 15. Si quis autem attente consideret quæ ibi diximus, facile intelliget, vel hanc non esse divisionem voti, sed alterius rationis magis universalis, vel non recte tradi, nisi secundum quamdam denominationem accidentalē; votum enim proprium soli Deo fit. Tamen (quia interdum fit Deo sine ullo respectu ad alium, etiam accidentalē; aliquando vero fit Deo in honorem alienus Sancti, vel fit Deo de cultu et veneratione aliqua in honorem Sanctorum facienda, seu ad confirmandam promissionem Sanctis factam, vel cum invocatione et morali præsentia Sanctorum, vel offeratur Sancto, ut ipse offerat illud Deo), ideo divisio illa traditur, cum tamen omnes hī modi sint accidentales ad rationem et substantialiam voti, ut constat. Et præterea hæc differentia non bene illis verbis explicatur: nam semper votum fit Deo, ut proprio creditori seu promissario; sed uno modo fit ulla interventione Sanctorum, in alio vero cum aliquo respectu ad Sanctos. Quæ differentia in ordine ad effectus morales voti fe-

re nihil confert, et ideo illam omittimus.

5. Alio vero modo potest fieri promissio alii cuī Sancto secundū se, et per modum cultus dulie vel hyperdulie, et talis divisio non est propria voti, ut supra dixi; unde si in hoc sensu fiat illa divisio, divisum non erit votum, sed promissio religiosa, quæ dividi poterit in votum, et promissionem dulie (non enim habet simplex nomen specificum, quo significatur), et sic erit divisio essentialis, ut ex supra dictis constat, licet illa membra in ordine ad moralem doctrinam proportionem servent; nam quæ de voto dicuntur, cum proportione intelligenda sunt de quacumque sacra promissione Sanctis cum Christo regnantiibus facta, quia in suo gradu inducit obligationem sacram, quæ per easdem causas induci, servari, aut auferri potest. Igitur proprium votum, ex parte personæ cui fit, divisionem non recipit; neque respectu divinarum personarum dividi potest, quia votum fit Deo ut intelligenti et volenti, et ita fit illi, ut unus est, ideoque sicut opera Trinitatis ad extra sunt indivisa, ita votum indivise fit tribus divinis personis. Quapropter, licet ex devotione voventis possit specialiter dirigi ad unam vel aliam personam, nihilominus simpliciter omnibus personis necessario fieri debet, quatenus unus vernus Deus sunt.

6. *Tertia divisio quæ potest fieri in votum bonum et malum.* — Tertio dividi potest votum in bonum et malum, dici autem potest votum malum quod est de actu malo et turpi quocumque modo. Et sic divisio sumitur ex parte materiae, tamen non est divisio veri voti, quia, ut ostendemus libro sequenti, votum sic pravum non est votum, quia non tenet, nec inducit obligationem. Et in hoc sensu potest dici malum votum omne id, quod est de materia incapaci obligationis, vel quia prava est, vel quia ad pravum finem ipse actus promissus ordinatur, vel quia est res vana et inutilis, seu mere indifferens, aut etiam impossibilis, ut talis est. Et sic constat malum votum distinguiri essentialiter a bono, quia distinguuntur ut verum votum, vel tantum apparet; et ideo de voto malo sic sumpto nihil dicendum est, sed tantum erit explicandum, quando contingat votum esse sic pravum, quod in sequenti libro præstabimus. Alio ergo modo dicitur votum malum, quia ex parte voventis male fit, licet quod vovetur bonum sit; ut si vovens non recta intentione inducatur ad vovendum, ita ut pravum motivum sit finis actus vovendi, non materiae promissæ, juxta

supra cap. quinto, vel quia in modo, et circumstantiis vovendi, prudentia servata non est. Et in hoc sensu divisio quidem cadit in verum votum, quia votum, etiam non bene factum, validum est, ut supra ostendi. Est autem accidentalis divisio, tum quia omne votum ex genere et objecto suo bonum est, unde si aliquod est malum, est ex accidentalī malitia; tum etiam quia ad rationem promissionis et obligationem ejus parum refert, quod promittens ex parte sua malitiam aliquam in vovendo adjungat. Sicut etiam in bene vovendo potest plures bonitates adjungere, ut divinæ gloriæ, et utilitatis proximorum, et similium, quæ rationem voti non mutant; ita ergo est, quando ex parte operantis malitia adjungitur, et ideo hæc accidentalis differentia parum refert ad doctrinam de voto, sed pro materia confessionis aut poenitentiae agendæ observari poterit.

7. *Quarta divisio in votum perfectum et imperfectum.* — *Votum imperfectum essentialiter non est votum.* — *Quidnam sit votum imperfectum accidentaliter.* — Unde cum eadem proportione accipi potest quarta divisio voti, quæ esse potest in votum perfectum et imperfectum, quam tradit Supplement. Gabr., dist. 38, q. 4, § *Est autem hic invenire.* Est autem votum perfectum, in quo servantur perfecte et integre omnia quæ ad votum necessaria sunt, seu cui nihil deest de integritate voti; votum autem imperfectum multis modis esse potest, quia malum ex quocumque defectu. Duplex autem subdividi potest, scilicet imperfectum essentiali imperfectione, vel accidentalī tantum. Prior modo dici potest imperfectum votum fictum, quod fit sine intentione vovendi aut se obligandi; item votum factum ex subreptione tollente libertatem sufficientem ad peccandum mortaliter; item factum sine consensu sufficiente ad se obligandum. Potest autem consensus esse insufficiens, vel ex naturali impedimento, seu defectu libertatis naturalis et usus rationis; vel ex defectu potestatis circa materiam obligationis, nam si illa non subjaceat potestati promittentis, non poterit circa illam efficaciter obligari, ut libro 3 dicemus; vel ex efficacia legis aut præcepti irritantis consensum, ut de voto solemni suo loco videbimus. Quocumque autem modo sit, votum essentialiter imperfectum non est votum, sed fingitur vel apparet votum; ideoque ubi constiterit votum habere tales imperfectionem, nulla ratio illius habenda est, nisi ad poenitentiam agendam, quia in eo emittendo